ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1509—ՇԱԲԱԹ—16—ՄԱՐՏ—Ն. Տ.—28—ՄԱՐՏ—1874

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 8 Մէճ.
» Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» Գաւառաց » 5 Մէճ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փարա
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, ի Գալաթիա, Չինիլի խան, Մասիսի գրասենեակը։
Յամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 16 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՀԻՆ ԿԱԹՈԼԻԿԱՑ ԽՆԴԻՐԸ.

(Տես՝ թիւ 1508)

«Եթէ արդարեւ հին կաթոլիկները Բրուսիոյ կառավարութենէն ճանչցուած կաթոլիկ եկեղեցւոյն միակ լիակատար իրաւունք ունեցող անդամներն են, այն եկեղեցւոյ հակառակորդներն իրաւունք չունին համաձայնութեանց և միաբանութեանց վրայ խօսելու, մանաւանդ որ պայման դնողին անձնաւորութիւնն այնպէս փոխուած է, որ նա բոլորովին նոր դարձած է, և չկրնար մինչեւ անգամ մասնաւոր կամ ընդհանուր յաջորդ ընդունուիլ սկզբնական պայմանադրին։ Ուրեմն պայմանի և համաձայնութեանց վրայ ալ խօսք չկրնար ըլլալ։ Ես կըզարմանամ որ Անդրալեռնականք երբեմն տէրութեան և Հռովմէական աթոռին մէջ դրուած պայմաններուն զօրութիւնը յառաջ կը բերեն․ ես կը յիշեցնեմ սա յայտնի իրողութիւնը, թէ Ալզաս—Լօրէնի նուաճելէն յետոյ, տէրութեան խորհրդականն 1811ի պայմանադրին համաձայն Գաղղիոյ իրաւանց իբրեւ յաջորդ ճանչցընել ուզեց Գերմանական պետութիւնը։ Այն ժամանակ կարդինալ Անթոնէլլին պատասխանեց թէ՝ այն պայմանադիրն այլ եւս զօրութիւն չունի, թէ և յետոյ զղջաց այս պատասխանին վրայ (ծիծաղ)։ (Առենապահը յօդուած մը կարդաց Հռովմէական դրան գործիք Ջիվիլթա—Քաթօլիքա լրագրէն՝ իր բանը հաստատող թէ Հռովմէական դուռը միշտ տէրութեանց պայմանադրութիւններուն զինքը ենթարկած չհամարիր։) Այսպիսի գործողութիւններէ և ուսմունքներէ ետեւ՝ Անդրալեռնական կուսակցութիւնը պէտք էր գոնէ դադրէր պայմանադրութեանց վրայ խօսք բանալէ։ Աւելեաց զատ՝ այսպիսի ապացոյցներու պէտք ալ չկայ, որովհետեւ Բրուսիոյ կառավարութիւնը՝ Բոյնիկէն եպիսկոպոսը ճանչնալով կառավարական օրինաց համաձայն գործած է։ Եպիսկոպոսութեանց թիւն ոչ թէ օրէնքով այլ պապերու կոնդակներով սահմանափակուած է․ կարելի էր եպիսկոպոսական վիճակ մը հաստատել Բրուսիոյ կառավարութեան և Հռովմէական դրան համաձայնութեամբ, եթէ միայն նոյն երկրին ներկայացուցիչներուն հաշիւը նոր եպիսկոպոսին ծախքերը կարող ըլլար ծածկել։

Բրուսիոյ և մանաւանդ հին գաւառաց եպիսկոպոսները՝ սահմանեալ երկրի մը կամ գաւառի մը եպիսկոպոս չեն, այլ այն բոլոր կաթոլիկաց, որոնք Տէ սալուտէ անիմարում կոնդակին մէջ յիշուած եկեղեցական մասերուն մէջ կը բնակին։

1821 օգոստոս 23ի բարձրագոյն հրամանին մէջ՝ մանաւորապէս բողոքականաց համար յիշուած է, եւ այս ալ կանոնական օրինաց համաձայնեցնելու համար թէ՝ որ և իցէ նշանակեալ տեղ մը կեցող քրիստոնեայք տեղական եպիսկոպոսին ենթարկուած են։ Ահա Օլմիւցի և Բրակի արքեպիսկոպոսները Բրուսիոյ մէջ իրաւունք ունին, և ընդհակառակն Պրէսլաւի իշխան եպիսկոպոսն Աւստրիոյ մէջ, և Քինստէրի եպիսկոպոսն ալ Օլէնպուրկի մէջ իրաւունք ունին․ թէ և Բամբերկին և Մարգի եկեղեցական մասի ժողովուրդը Պրէսլաւի եպիսկոպոսութեան կը պատկանին, սակայն ամենայնիւ եպիսկոպոսական օրէնքներն այս տեղի սուրբ Հէտվիգի աւագ քահանային ձեռքով կը կատարուին․ պարզ ապացոյց՝ որ եպիսկոպոսութիւնները նշանակեալ երկրի մը մասին վրայ չեն սահմանափակուած․ եպիսկոպոսութեանց սահմաններուն փոփոխութիւններն ալ մինչեւ ցայժմ միշտ կառավարական ճամբով եղած են։ Կը յիշեցնեմ զինուորական քարոզիչ աւագ քահանաները։ Նախագահական եպիսկոպոսը՝ միանգամայն Բրուսիական ծառայութեան մէջ գտնուող զօրաց եպիսկոպոս էր․ պարզ ապացոյց՝ թէ առանձին եպիսկոպոսական վիճակներն երկրի սահմաններու հետ կապակցութիւն չունին․ վերջապէս կառավարական օրէնքով որոշուած ընտրութիւնն և մայր եկեղեցւոյ մը գլխաւոր լինելն այնքան մեծ ազդեցութիւն չունի, որ անկարելի ըլլայ ի բաց թողուլ։ Ահա Կէօլնի արքեպիսկոպոս Քէլլէրն ալ, զոր դուք անկասկած օրինաւոր կաթոլիկաց եպիսկոպոս կը ճանչէք, առանց մայր եկեղեցւոյ մը գլխաւոր լինելու՝ ընտրուած ու ճանչցուած է։

Մէկ խօսքով կաթոլիկական եպիսկոպոսաց ընդունուիլը տէրութեան օրինաց առջեւ միայն [illegible] մէկ մասն է։ Ես պարզապէս կը խոստովանիմ ձեզ թէ չեմ պաշտպաներ այն դժնդակութիւնները՝ զորս մեր օրէնքը դեռ կը ճանչէ, արտօնաւոր և անարտօնաւոր, կրօնական ընկերութեանց և անոնցմէ ծագած հետեւանաց մասին։ Խնդրանքս է՝ բաժանում տէրութեան և եկեղեցւոյ մէջ, ինչպէս և անոնց իշխանութեանց և իրաւանց մէջ․ որովհետեւ երբ կրօնական ընկերութիւն մ'իր եկեղեցւոյն պէտքը կը հոգայ, այս բանը կրօնական և եկեղեցական կենաց յառաջդիմութեան մանաւորապէս կը նպաստէ։ (Շատ ուղիղ է, ձախակողմեանք)։

Եթէ կաթոլիկ եպիսկոպոսներուն, որք մանաւանդ Բրուսիոյ մէջ ընդունուած կաթոլիկ եկեղեցւոյն չեն պատկանիր, ուղիղ նշանակուած է, ուրեմն անկարելի է Բրուսիոյ մէջ ընդունուած կաթոլիկ եկեղեցւոյ միակ եպիսկոպոսն այսպիսի նշանակեալ դաւանէ մը զրկել․ Քաղաքական հիմեր չկան կառավարութեան այս պահանջումը մերժելու․ բոլոր ճշմարիտ կրօնք պաշտպանողները, բոլոր տէրութեան պատւոյն և մեծութեանը փափաքողները պարտական են իրենց համակրութիւնը ցուցնել հին կաթոլիկաց շարժումներուն։

Մեք պատերազմի մէջ չենք մտած իբրեւ քաղաքագէտ, այլ մեր կաթոլիկական խղճմտանքին՝ ձայնը մեզ պատերազմի մէջ ձգած է․ մեք չենք պահանջեր ընդհանրական եպիսկոպոս մը, որ իրաւունք ունենայ բոլոր եպիսկոպոսաց վրայ, և որոյ այս իրաւունքն իր կուրծքին բարձր աղաղակին մէջն ըլլայ, և այս իրաւանց ապահովութեան համար իր վարդապետական անսխալականութիւնը հաստատէ՝ խղճմտանքները կապելով․ Պապականութիւնն իր այս օրուան ձեւով մեզ համար աստուածային կարգադրութիւն մը չէ, այլ միայն պատմական երեւոյթ մը, որ ուրիշ մարդկային կարգերու և կանոնաց պէս բարձրանալու և իյնալու ենթարկուած է․ (շատ ճշմարիտ է)։ Մեք կրօնքն՝ Եկեղեցւոյ և Պապին հետ չենք շփոթեր, այլ այս բաներն իրարմէ բոլորովին կորոշենք․ մեք կը յիշենք մինչեւ վեցերորդ դարու ժամանակներն, ուր Հռովմէական եպիսկոպոսներն հին եկեղեցւոյ կարգերն ու կանոնները պահելու երդում կընէին․ մեք կը յիշենք այն ժամանակներն, ուր բոլորովին մաքթ բակղբունքներով պապականութեան ահաւոր աշտարակը բարձրացաւ, որոյ վերջին քարը 1870 յուլիսի 18ին դրուեցաւ։ Այն ժամանակներն եկեղեցւոյ միութիւնը հոգւոյ, հաւատոյ և սիրոյ միութեանց վերայ հիմնուած էր․ այն ժամանակներն իւրաքանչիւր եպիսկոպոս իր իրաւանց համար Աստուծոյ միայն ենթարկուած էր, յորմէ այդ իրաւունքներն ստացած էր։ Բոլորովին պարզ է մեր ուզածը։ Մեր պատերազմը Հռովմի դէմ է (Պրաւօ), և այն կապանաց դէմ, որովք Հռոմ բոլոր քրիստոնէութիւնն ստրկացուցած է։ (Ջերմ ծափահարութիւն և կեդրոնէն ալ սաստիկ դժգոհութիւն։)

Պարոնա՛յք, ըսէք, ի՞նչ իրաւունք ունին Հռովմէական կաթոլիկ եպիսկոպոսները․ պէ՞տք է արդեօք որ ձեր առջեւ կարդամ այն երդումը՝ զոր եպիսկոպոսունք պարտական են Պապին տալու և որոյ մէջ զայն վեց անգամ իրենց տէր կանուանեն։ Ալ ի՞նչ իրաւունք ունին անոնց կղերիկոսները․ մի՞թէ անոնց ամենն ալ այն անձին կամքէն կախեալ չե՞ն, որ ալ եպիսկոպոս չէ, այլ միայն Պապին պաշտօնեայ։ Ալ ի՞նչ իրաւունք ունին Հռովմէական Յուլիսի եկեղեցւոյ ժողովուրդը։ Մի՞թէ անոնք ամենայն իրենց միտքն ու դատողութիւնը զոհած չե՞ն։ Մեք հին եկեղեցւոյ, հին օրինաց և այն ժամանակաց վերականգնումը կը պահանջենք, ուր եկեղեցւոյ միութիւնն իւրաքանչիւր եկեղեցեաց այնպէս ակներեւ էր, ինչպէս մասնաւորինը ընդհանուրին։

Մեք չենք ուզեր այն եկեղեցին որ միայն մեքենայ է, մեք կուզենք այն եկեղեցին որ կենդանի գործիք մ'է (շատ լաւ)․ մեր հոգւոյն առջեւ տատանող նպատակը՝ տէրութեան մ'եկեղեցի չէ, այլ գերմանական ազգային եկեղեցի՝ հին ազգային եկեղեցւոյն նման, այն ձեւով ինչպէս որ վերջին ժամանակներս գաղղիական եկեղեցին էր, զոր Հռոմ նոյնպէս ոչնչացուց։

Ասոր համար մեք մեր հաստատած Սինոդական ժողովին մէջ վերբոյթին այն ժամանակները կը յիշենք․ մեք վերադարձուցինք հոգեւորականաց և ժողովրդեան այն իրաւունքները՝ զորս Հռոմ խլած էր ձեռուընուն, և այսպէս կրօնական և եկեղեցական կենաց հիմ դրինք։

Հօս պէտք է ուրիշ կէտ մ'ալ յիշեմ, որոյ մասին մեր հակառակորդներն 'ի զուր կըզանգատին․ ո՞վ ոչնչացուց եկեղեցական կեանքը․ լուսաւորեալներն Հռոմի դէմ ուղղակի ո՞վ հակառակեցաւ․ ո՞չ ապաքէն նոյն ինքն Հռովմէական եկեղեցին իր այժմեան ձեւովը, որով անկարելի ըրաւ կրօնք ունեցողներուն, հոգեկան բարձրութեան փափաքողներուն, այսպիսի կարգադրութեամբ մը բաւականանալ։ Պարոնա՛յք, այս կերպով և այս ձեւով, հանդարտութեամբ և խոհեմութեամբ մեր ճամբան նորթալէ ոչ ոք պիտի արգելու զմեզ։ Մեք չենք ուրախ մէկ կողման տգիտութեանն ու հալածմանը, ոչ ալ միւս կողման ծաղրածութեանը և կարեկցութեանը։ Մեք ոչ մէկ քայլ չենք առներ առանց առաջուց ապահով ըլլալու թէ այն քայլը մեր նպատակին համար ամուր է և անխախտ։ Ասոր համար կ'խնդրեմ անոնցմէ, որք կաթոլիկ եկեղեցւոյ մասնաւոր հակառակութեանց մասին շուտով վճիռ տալու եղած են, քիչ մ'ալ սպասել։ Մեք յեղափոխած ենք և կը յեղափոխենք․ մեք ուրարավարձն հեռացուցինք, ներողութեան կոնդակը մէկ կողմ թողուցինք, խոստովանութեան ստիպողականութիւնն և պատկերապաշտութիւնն ալ օրինաւոր սահմանի մը

մէջ դրինք ։ Պարոնա՛յք , մեք չենք վախնար ձեռք առնուլ բոլոր վարդապետական ուսմանց վերաքննութիւնն՝ այն ժամանակէն սկսեալ՝ ուր արեւելեան եկեղեցին արեւմտեանէն բաժնուեցաւ ։ Բայց, Պարոնա՛յք, մի՛ պահանջէք որ 100,000 հին կաթոլիկաց ներկայացուցիչ մը ,—որովհետեւ այժմ այսքան ենք թուով.—այս բանը սկսի ։

Դուք , Պարոնա՛յք , օհօ կաղապակէք · բայց հաւատացէք որ այն բաները՝ որք հիմայ միայն մերին դասերուն զգալի են , հետզհետէ շուտով պիտի ընդհանրանան , և երբ հասարակութիւնը հասկնայ իր խաբուած ըլլալը , (շատ ուղիղ է), պիտի զարմանաք թէ ինչպէս շուտով պիտի ոթափի (քաջալերութիւն)· Պարոնա՛յք, ես կըսեմ՝ թէ այսպիսի խնդիր մը միայն 100000 ներկայացուցիչի գործ չէ , այլ շուտով հրաւիրելու ազգային ընդհանրական ժողովի մը գործ է , և ես կը յուսամ որ այն ազգային ընդհանուր ժողովը կաթոլիկ եկեղեցւոյ փրկիչը պիտի ըլլայ · ես կը յուսամ որ բոլոր պաճուճանքները , բոլոր զարդարանքները , զորս Հռոմ կաթոլիկ եկեղեցւոյն այս փառաւոր շինութեան վրայ դրած է , պիտի խորտակին (քաջալերութիւն)· կը յուսամ որ վերջապէս այն կրօնական անմիաբանութիւնները՝ որք հարիւրաւոր տարիներէ 'ի վեր Հռոմի միջնորդութեամբ մեր հայրենեաց մէջ սփռուած են, վերջ մը պիտի ունենան (քաջալերութի՛ւն) , և առաւել կը յուսամ որ քրիստոնէական հաւատոյ սէրն ալ հաստատուելով, անտեսանելի եկեղեցի մը կը կազմուի , որոյ մէջ ամեն ազնիւ մարդիկ տեղի կունենան (քաջալերութիւն)։ Կարելի է որ դուք իմ յոյսերս բարձր կըհամարիք· բայց պարոնա՛յք , հին կաթոլիկաց նպատակն առ այս կը դիմէ, և ասոր մէկ ապացոյցն ալ այս է ահա , որ մեք մեր կայսեր և տէրութեան համար անխախտ կանգնած ենք՝ (քաջալերութիւն), և մեր եպիսկոպոսն երբէք չպիտի մոռնայ այն պարզ օրինակը , զոր Գէնհայուզէնի տէրութեան խորհրդարանին նստին մէջ եպիսկոպոսները տուած են. մեք միջին դասու ներկայացուցիչ Գրիգոր Է՛ին, ինչպէս որ Սիլլապուսին մէջ պարզ կերպիւ յիշուած է , պատկերը չենք ճանչեր· մեք մեր կենաց պահանջած յառաջդիմութեանց և կատարելագործութեանց մասնակից և գործակից կըլլանք, և վերջապէս պարոնա՛յք , մեք թոյլ կուտանք որ եկեղեցին ալ յառաջ երթայ · Վատիկանի պէս զայն խոր գաղաղի մը մէջ չենք դներ· ես լաւ գիտեմ, ինչպէս որ Պ. Բայխէնսպէրգէր ալ այսօր կըրկնեց ինձ թէ այս պատճառաւ Հռովմէն կը բանադրուինք։

Ցայտնի է ձեզ , պարոնա՛յք , որ Պապն իր վերջին շրջաբերականներուն մէջ ամենախիստ անէծքներ մեր վրայ թափած է ։ Բայց պարոնա՛յք , մեք չենք վախնար , և Վալթէր Ֆօն Ֆօկէլվայտէնի հետ կըսենք · «Ով որ «կը վախնայ թէ երկինքէն վար կիյնայ, թող անէծքի հարուածին տակ «խոնարհի· ես չեմ վախնար իմ հոգւոյս համար , քանի որ տէրութեան «և թագաւորին համար կանգնած «եմ»։ (Երկար և բուռն ծափահարութիւնք)։

Տ. Բիէթրիխի այս առենախօսութենէն ետև Հասարակաց կրթութեան և կրօնի նախարարը խօսելով, Տ. Բիէթրիխի ըսածները հաստատեց· ըսաւ թէ հին կաթոլիկները տէրութեան օրինաց կատարելապէս հնազանդ են , եւ կըրկնեց թէ արդարեւ կէտ մը կայ որ կառավարութիւնն և հին կաթոլիկները կը միացնէ , այն է Հռոմի դէմ պատերազմը ։

Այս առենաբանութիւններէն ետեւ ժողովը ձայնից առաւելութեամբ որոշեց 16000 թալէր թոշակ կապել հին կաթոլիկաց Բոյնիկէն եպիսկոպոսին ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 25 մարտ·

Ազգային ժողովը մարտ 28էն մինչեւ մայիս 12 նիստերը պիտի դադրեցնէ ։

Զրոյց կը պտըտի հոս թէ Սպանիոյ մէջ Ալֆոնսեան միապետութիւնը վերահաստատելու խնդիր կայ ։

Մադրիտ 25 մարտ·

Քարլոսեանք Պիլպաօ քաղաքը կըռմբակոծեն հրձիգ ռումբերով։ Ստարիկ կըռուէ մ'եւս Ալլիա արուարձանը գրաւեցին։ Սէրրանօ մարաջախտը դեռ գործողութեան չսկսաւ։

Վիէննա 25 մարտ·

Քրէտի Ասմրօ—Թիւրք ընկերութեան ընդհանուր ժողովն ընկերութիւնը լուծելու որոշում տուաւ ։

Մադրիտ 24 մարտ·

Կը ծանուցուի թէ Սպանիոյ մէջ սահմանադրական միապետութիւն պիտի վերահաստատի Աստուրիոյ իշխան Ալֆոնս արքայորդին թագաւոր հրատարակելով և խնամակալութիւն մը կարգելով։

Մադրիտ 25 մարտ·

Սէրրանօ մարաջախտը Պիլպաօ քաղաքը պաշարող Քարլոսեանց դէմ յարձակումն այսօր սկսելով, անոնց խրամներուն առաջին կարգն առաւ և Մօնթանօի մէջ կարեւոր դիրք մը բռնեց ։ Քարլոսեանք ինքզինքնին լաւ կը պաշտպանեն։

Փարիզ 26 մարտ ·

Երկու Օրէնսդրականք Ֆրօստօրֆ գնդային Շամպօրի կոմսին հետ բանակցութիւնները նորէն սկսելու ։

Պէրլին 26 մարտ ·

Երեսփոխանական ժողովը քաղաքային ամուսնութեան վրայ առաջարկեալ օրէնքն ընդունեց , և իր նիստերը մինչեւ ապրիլ 15 դադրեցուց ։

Պիսմարք իշխանին ջղացաւը կը շարունակէ ։

Մադրիտ 26 մարտ ·

Սէրրանօ մարաջախտին զինուորական գործողութիւնները յաջող կերեւին։

Լոնտրա 26 մարտ ·

Ռուսիոյ կառավարութեան հետ եղած նոր թղթակցութիւն մը հաղորդուեցաւ խորհրդարանին · Այն թղթակցութեան մէջ Կորչաքոֆ իշխանը կը հերքէ Թիւրքմէնաց վրայ զօրք ղրկուելու լուրը , և կը հաստատէ թէ Թագուհւոյն կառավարութեան հետ անկեղծ համաձայնութիւն հաստատուած է , և կեդրոնական Ասիոյ մէջ Ռուսիոյ աշխարհակալութեան վրայ արդէն տրուած հաւաստիքը կը կրկնէ ։

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ արտաքին գործոց երկրորդ քարտուղար Պ. Պուրք՝ հարցման մը պատասխանելով ըսաւ թէ Սուէզի ջրանցքին համար բնաւ դաշնադրութիւն մը չկայ կնքուած · թէ Բ· Դուռը խոստացաւ ջրանցքին ընկերութեանն ընդունել տալ նաւաչափուց վրայ խառն յանձնաժողովին տեղեկագիրը , և թէ Անգլիա՝ ջրանցքէն պատերազմական նաւեր անցունելու խնդիրը Բ· Դրան ներկայացնելու դիտաւորութիւն չունի առայժմ ։

Փարիզ 26 մարտ·

Ազգային ժողովն 45ի դէմ 334 ձայնով ընդունեց կառավարութեան ծրագիրը, որով կառաջարկէ թագաւորական խորհրդոց իշխանութիւնը յերկարաձգել մինչեւ որ թագաւորական ընտրութեանց օրէնքը պատրաստուի։

Վիէննա 26 մարտ.

Պէրլինի վաճառանոցին վիճակը, որ միշտ իջնելու վրայ է, մեր Պօրսային գիներուն վրայ ալ ճնշում կը բանեցնէ ։

Լոնտրա 27 մարտ.

Օսմ· Քօնս· 40 1/8
փոխ 1865 57 1/4
» 1869 52 1/8
» 1871 58
» 1872 65 3/4
Անգլ. Քօնս· 92

Լիվէրբուլ 25 մարտ·

Բամպակ Միտլինկ—Օրլէան 8 1/2
Ծախուած 15000 հակ·

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տէրութեան գանձուն ներկայ 1874—75 տարւոյն ելեւմտից հաշուեցոյցն այս շաբթու հրատարակեցաւ ։

Այս նոր հաշուեցոյցը գանձուն ելեւմտից քանի մը միլիոն բացը 800 000 լիրայի իջուցած է նոր սահմանուած ելամտից միջոցաւ· իսկ այս 800, 000 լիրա բացին համար տէրութեան պաշտօնատանց ծախքերուն մէջ խընայութիւն ընել կառաջարկէ ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններն յաջորդ թուով։

Լէվընթ Հէրըլտ կըծանուցանէ թէ դրօշմի նոր տրոյ համար մայրաքաղաքիս դեսպաններէն ոմանք իրենց կառավարութեան հարցնելով հրահանգ առացեր են թէ իրենց հպատակներն ալ պէտք է վճարեն այս տուրքը , երբոր Բ· Դուռը զայն օտարական երկրիս գործածելու ապահովութիւն տայ։

Ոստիկանութեան տեսչութիւնը մայրաքաղաքիս մէջ խաբեբայ կախարդներուն և վհուկներուն օր քան զօր բազմանալն և ազէտ հասարակութեան մանաւանդ կանանց (մինչեւ իսկ Հայ եկեղեցականաց) նանրահաւատ դիւրախաբութիւնն իրենց շահու աղբիւր մ'ըրած ըլլալը տեսնելով, այս ապօրէն արհեստին վերջ տալու համար կախարդութիւն ընող բաղդախնդիրները ձերբակալել հըրամայեց ։

Անոնք որ կըցին երաշխաւորութիւն տալ այսուհետեւ կախարդութիւն կամ հմայութիւն ընելէ հըրաժարելու , թող արուեցան · իսկ երաշխաւոր չգտնողները բանտարկութեան դատապարտեցան։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԵՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԵ

15 մարտ· ուրբաթ իրիկուն		47,16
16 » շաբաթ առաւօտ		
բացուեցաւ		47, 5
կէսօր		47 3

Կ· Պոլիս 15 մարտ

Օսմ. Թէ ժէնէրալի բաժինք	Անգ· լիր·	6, 6
« փոխանակութեան	»	4.
Կ· Պոլսոյ Պանքային	»	4.25
Քրէտի ժէնէրալ	»	8.
Քրէտի Օսմրօ—Թիւրք		2
Երկաթուղեաց հին	Ֆր·	112
« նոր		51
Փոխ. 1863	»	306
» 1865	» »	307
» 1869	» »	272
» 1872	» »	68
Փոխ· 1873		270
Թրամուէյ	Օսմ· լիր	6.50

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
15 ՄԱՐՏ

Անգղ· ոսկի	զուրուշ	111, 5
Նափօլէօն ոսկի	»	88
Իմբէրիալ Ռուս	»	90
Դուրօ	»	51, 20
Գինէ ֆրանք	»	—
Չինկոց	»	104 20
Պղինձ	»	123

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը լսենք թէ յառաջիկայ երեքշաբթի օրը Եկեղեցական Համագումար ժողով պիտի գումարի Պատրիարքական ընտրելեաց ցանկ մը պատրաստելու համար, որպէս զի ուրբաթ օրը գումարուելիք Ընդհ. ժողովին ներկայանայ ։

ՄՈՒՏՔ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՔ

Ազգին մէջ ժողովրդականութիւն վառելու , պաշտօններ ձեռք բերելու , ձայն և ազդեցութիւն ունենալու համար՝ քանի մը հնչուն բառեր կան, զորս անդադար յեղյեղել պէտք է պարզամտաց ականջին · այս բառերն են՝ Սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութիւն, օրէնք, արդարութիւն, լուսաւորութիւն, իրաւունք, օրինաւորութիւն, հարստահարութիւն, ազատութիւն, և այլն ։ Այս բառերը ո՛րչափ մէկը յաճախ և բարձրաձայն հնչեցնէ , ա՛յնչափ ազգասէր , ազատասէր, սահմանադրասէր, օրինասէր և այլն կը համարուի , և անգամ մը որ այսպէս ճանչըննէ և ուզածը ձեռք բերէ, փլաղատ է ամեն բան ընել, յանուն Սահմանադրութեան միապետական բռնութիւն գործածել, յանուն օրինաց օրէնքը ոտնահարել, ժողովրդեան իրաւունքը բռնաբարել, և դարձեալ վերոյիշեալ բառերը յեղյեղել ։

Սահմանադրութիւնը թաղական խորհրդոյ անդամոց ընտրութեան համար կանոններ սահմանած է. թաղական խորհրդոյ անդամք թաղին ժողովրդէն պիտի ընտրուին · չորս տարին անգամ մը պիտի փոխուին՝ կամ նորէն ընտրուին ։ Այս է օրէնքը՝ առանց ամենեւին բացառութեան ։

Թաղի մը բնակիչները , քիչուոր ըլլան թէ շատուոր , աղքատ ըլլան թէ հարուստ, իրենց թաղական խորհուրդն իրենք պիտի ընտրեն ըստ Սահմանադրութեան ։ Ասոր մէջ բացառութիւն չկայ ։ Զարմանալի չէ՞ որ Ղալաթիոյ հայ բնակիչք այս իրաւունքէն զրկուած են եօթն ութ տարիէ 'ի վեր ։

Ասկէց ինն տարի առաջ անգամ մ'իրենց ընտրողական իրաւունքն 'ի գործ դրեր, թաղ· խորհրդոյ անդամներ ընտրեր են · բայց այնուհետեւ այդ իրաւունքն իրենց ձեռքէն առնուեր է պատճառելով թէ թաղին բնակիչները քիչուոր և աղքատ են, և թէ եկեղեցին յաճախող ժողովրդեան մեծ մասը պանդուխտ են. հետեւաբար թաղ· խորհրդոյ անդամներէն երկուքին ինն տարիէ 'ի վեր իրենց պաշտօնը կը շարունակեն առանց բնաւ ուշ դնելու թաղին ժողովրդեան բողոքմանց ։ Նախորդ վարչութիւնն ալ, որ Սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութեան ջերմ նախանձախնդիր էր , այս ապօրէն վիճակը պաշտպանած և ժողովրդեան իրաւանց ձայնը խեղդած էր ։

Խրիմեան սրբազան փորձ փորձեր էր ժողովրդեան իրաւունքն ըստ օրինաց պաշտպանելու , բայց չէր յաջողած · ընդհակառակն ապօրինութեան մէջ ուղղակի շահ ունեցող սուտ սահմանադրասէրներն իրեն դէմ գրգռած, և այն օրէն թշնամի ըրած էր ։

Ապօրինութիւնը դեռ կը շարունակէ · Ղալաթիոյ բնակիչք ալ անդադար կը բողոքեն ։ Խեղճերուն ճարը հատնելով անցեալներն Ընդհանուր ժողովոյ բողոք տուած էին , բայց Ընդհ. ժողովն իբր մասնաւոր խնդիր նկատելով չէր ուզած իր ատենին մէջ լուծել, Սահմանադրութեան դէմ եղած բռնաբարութիւնը վերցնել, և թողուցեր էր որ վարչութիւնն ինք լուծէ խնդիրը ։ Նախորդ վարչութիւնը լուծուեցաւ , և նոր Քաղ. ժողով մ'եկաւ , որ Սահմանադրութիւնն իրեն առաջնորդ բռնել և արդարութենէ բնաւ չխոտորիլ խոստացաւ ։

Ղալաթիոյ թաղեցիք՝ այս խոստումէն քաջալերեալ՝ Նոր Քաղ· ժողովոյ ներկայացուցած են իրենց բողոքը · —Լսել պիտի ըլլա՞յ այս անգամ Սահ-

...ալութեան արտմադրութիւնք պիտի յարգուի՞. Թաղեցւոյն կապտեալ իրաւունքն իրեն պիտի դառնա՞յ. ապօրինութիւնք պիտի ուղղուի՞։—Կը սպասենք յուսով։

. . . Խմբագիր.

Հետեւեալ բողոքագրութիւնը Գալաթիոյ Թաղեցւոց կողմանէ Քաղ. Ժողովոյ տրուած ըլլալով, ձեր ազատախօս Թերթին միջոցաւ ալ՝ ազգաւ խորհրդածութեանն միջոց. Համդերձ՝ 'ի լոյս հանդուրթեան ազգասիրաբար հրատարակութիւնը ձեր մեծապատուութենէն կը խնդրուի։

Ամենապատիւ Ցեղապահ Ս. Հայր և Մեծապատիւ անդամք Քաղաքական Ժողովոյ.

Գալաթիոյ Թաղեցիքս մեր սահմանադրական իրաւանց պանդարման համար նախորդ Քաղ. Ժողովներուն քանիցս բողոքեցինք Գալաթիոյ ապօրինաւոր Թաղ. Խորհրդոյ դէմ, որոնք շրջաննին լրացուցած ըլլալով ապօրինաւորութեան մէջ կը գտնուին, և բոլոր Թաղը, և Թաղ. Խորհուրդը մի միայն երկու հոգւով կը կառավարուի. որոնցմէ Թաղ. Ատ. Մելիքեանը՝ որ 11 տարի է, և միւսն ալ Յովսէփեան Փափազեանը որ 9 տարի է նոյն պաշտօնը կը վարեն, հակառակ Սահմանադրութեան 52 և 56րդ յօդուածոց. և իրենց այն անհահ վարմունքնին և ապօրինի կազմութիւննին նկատելով, ստիպուեցանք մեր բանաքարեալ իրաւանց խնդիրը մինչև Երեսփոխանական Ժողովոյ ատեանը հանել և Երեսփոխանութիւնն եւ իբր մասնաւոր խնդիր նկատելով չուզեց իր ատենին մէջ լուծել և կապտեալ իրաւունքնիս մեզ վերադարձնել ըստ Սահմ. սահմանադրութեան։

Արդ, Մեծապատիւ տեարք, ինչպէս որ անցեալները 'ի պաշտօնէ ծանուցած էիք թէ՝ «Թաղ. անկողմնակալութիւնն ու արդարասիրութիւնն իրեն առաջնորդ ընտրած է, և Ազգ. Սահմ. համաձայն վարուելով, և իր ամէն գործոց մէջ արդարութենէն մազիւ չափ չպիտի շեղի» ըսած էիք, ահա՛ այժմ ես Գալաթիոյ Թաղեցիքս մեր արդար բողոքը պատկառելի Ժողովդ ալ կը ներկայացնեմք, և կը խնդրեմք որ կողմնակալութեամբ պարտուպատշաճն անօրինէք, և մեր կապտեալ և բանաքարեալ իրաւունքնիս ըստ օրինի առ մեզ վերադարձնելու բարեհաճիք։ Մնամք յարգանօք

25 յունվ. 1874 Ամենախոնարհ ծառայք
Գալաթիա Գալաթիոյ Թաղեցիք

Օրագրոյ այս առաւօտեան Թերթին մէջ նոր բանդագուշանքներ կան մեզի դէմ, որք հաւանականաբար Երէկ իրիկուն գրուած են . . . Բաքոսի ներշնչութեամբ։

Մասիս կաթոլիկութեան պաշտպա՞ն դարձեր է . . . Հայերը կաթոլիկ ըլլալու միտք ունի եղե՛ր . . . ։

Ապացոյց.—որովհետև Մասիս Պապին և Հասունեանց նկատմամբ հակակրութիւն, իսկ անոնց հետ մաքառող Հակահասունեանց նկատմամբ համակրութիւն ցոյց կուտայ եղեր, և այս համակրութիւնը՝ մեր և Հակահասունեանց մէջ տարբերութիւն չկայ ըսել է եղե՛ր . . . ։

Օրագրոյ այս անհեթեթ զառանցանաց՝ արհամարհօտ ծիծաղէ զատ ուրիշ պատասխան չվայլեր։

Խարբերդէն առ մեզ գրուած հետեւեալ Նամակը՝ որ ձմեռան սաստկութենէն ճանպաներուն գոցուած ըլլալուն պատճառաւ այս չաբթու հասաւ մեր ձեռքը, աղեկտուր նկարագիր մ'է յիշեալ գաւառին մէջ բուռն երկրաշարժի մը պատճառած աւերմանց աղետից և թշուառութեանց։

. . . Խմբագիր տէր.

Նոր տարւոյս երկրորդ օրը (յունվար 2) առաւօտեան ժամը չորսին հինգ բոպէ տեւողութեամբ սաստիկ երկրաշարժ մ'եղաւ, որ ահագին պատճառեց բոլոր քաղաքացւոց. բայց բարեբաղդաբար վնաս մը չպատահեցաւ։

Միւս օրը դուժալի լուրեր տեղալ սկսան. սաստի անձամբ գնալ և տառապեալ ժողովրդեան մխիթարութիւն տալ նախկական պարտք մը սեպեցի։

Տէ՛ր, ահաւասիկ աչքով տեսածներս կը գրեմ ձեզ, զորս ճշգիւ նկարագրելու համար Ս. Եղիշէի ճարտար գրիչը պէտք է. կաղաչեմ ընթերցողներուդ, որ զայս իբրև ազգաց սրտի մը կսկծով գրուած պարզ և սոսկ եղելութիւններ կարդան։

Քաղաքէս 12 ժամ հեռու Սարը Գամիշ գիւղը, որ 100 տուն Հայ և 20 տուն Ցաճիկներէ կը բաղկանայ, բոլորովին աւերեր է. հինգ մարդ և 400ի չափ կենդանիք (եզ, կով, ոչխար և այլն) փլատակներուն տակ թաղուած են։

Սարը Գամիշի մօտ Վարդենիք գիւղը 20 հայու և քանի մը տաճկի տուներ հիմնովին կործանած են։ Կենդանեաց կորուստ չատ է. մէկ մարդ միայն մեռած է։

Գործեալ մերձ 'ի Սարը Գամիշ Եղեգի գիւղը, որոյ բնակիչք մահմետական են, սաստիկ վնասուած է։ Կենէփի և Ջօրտիկ գիւղերը աւերակաց տխուր շեղջակոյտ մը դարձած են. Գօհադարմաղ, որ 6 ժամ հեռի է քաղաքէս, կարի ցնցուեր է։ Շախշուար, Շէյխհաճի, Նալուսի և Իչմէ գիւղերը վնասուեր են։ Ջարդաբեկ կիսակործան վիճակի մէջ է։

Արդ.—Մսեհի հոյակապ վանքն անբնակելի եղած է։ Երբ այս դոյժը ժողովրդեան Միւթէսարըֆ Վսեմ. Սայիտ փաշան կուռնու, խելյն զօրաց հրամանատար Վսեմ. Զէյին կոլաչէ, որ վրաններ զրկէ թշուառ գիւղացւոց։ Նորին Վսեմութիւնք թէև անմիջապէս բարեհաճեցաւ վրաններ զրկել, բայց ափսո՛ս, որ առ առաւելն երկու դեղջ բնակչաց հազիւ կը բաւեն։ Վասնորոյ Ցեղական ժողովոց անդամներէն արդարասէր Մուհարրեմ աղան, խոհադ ալէյը, Արփիարեան Ցարութիւն էֆէնտին, և Բոտիկեանութեան Հազարապետը սափրաններով եայլն զրկեցան, որ անպաստապար ժողովուրդը «սայինք թէ երկրաշարժին վտանգը այլ մօտակայ գիւղերը աեղաւորեն. սակայն սիրտ 'ի վիշտ եա դարձան, զի չէր մնացեր գիւղ մը ուր կարենայ մարդ առանց երկիւղի բնակիլ։ Ցաւալին այս է որ դեռ չարժը կը շարունակէ անընդհատ։

Տէ՛ր, երեւակայեցէք բազմաթիւ արք և կանայք, որք ձմրան ցրտաշունչ հովերուն դէմ, սառնամանեաց վրայ նստած, ընչից և բնակութեանց կորուստը մոռցած, իրենց մատաղ մանկունքը մահուան ատամներէն փրկելու համար «Օգնութի՛ւն, օգնութի՛ւն» կաղկանձեն։

Հովերը ցրտագին կը փչեն, ձիւն ու անձրեւ սաստիկ կը տեղան, երկիրը կը չարժի ահագին. թշուառ արանց աղիողորմ հառաչանաց սրտակեղեք ձայներն և դողդոջիւն կանանց ափսոսանաց արտասուքը կը խառնուին անոնց հետ։ Այս դժբաղդ պարագային մէջ անշուշտ շատեր, ո՜հ, շատեր մահուան զայրանալ մանգաղէն տարուտ պիտի հնձուին։ Ա՜հ, ձեռներս կը դողդոջան. քարէ սիրտ մը, երկաթէ աչք մը պէտք է, որ կարենայ անարգել և պաղ արեամբ նկարագրել այս աւերմունքն ու թշուառութիւնքը։

Գոգցես այս աւերածները բաւական չէին երկնից ցասուցեալ բարկութիւնը իջուցնելու, Ցունվար 10ին գիշերը ժամը երկուքին առանց հրդեհ մը պատահելով տասնի չափ խանութ մոխիր դարձուց։ 11ին Մէպրէն անդատարար անձրեւէ մը ուժգին վնասուեցաւ։

Կը մնայ մեր շնորհակալութիւնը հրապարակաւ յայտնել այն ամեն բարեսիրտ անձանց, որք բարեհաճեցան թէ՛ նիւթապէս և թէ՛ բարոյապէս նպաստել անպաստապար խղճալեաց։

Շնորհակալ ենք Վսեմ. Միւթէսարըֆ փաշային, որ 100 գրիւ ցորեն շնորհեց Սարը Գամիշի բնակչաց։

Նամակս վերջացնելու վրայ՝ էի հետեւեալ Նամակն ընկալայ։

19 յունվ. 1874 'ի Սարը Գամիշ.

«Գեր. Ս. Հայր.
«Ձեր տխրալի բաժանումէն յետոյ
«հետեւեալ դէպքերը պատահեցան։
«Սարը Գամիշի հարաւային արեւ-
«մտեան կողմը մէկ ժամ հեռի Կենէփի
«գիւղի ճիշդ դէմը լեռ մը 250 ոտնա-
«չափ խորութեամբ ճեղքեր է։ Ահարկու
«տեսարան մ'է։ Սակէ 'ի վար դաշտին
«վերայ տեղ տեղ ահռելի բացուածքներ
«կան. ասոնցմէ մին 12 և մին 9 կանգուն
«լայնութիւն ունի։
«Գարձեալ, Միջնաբլուր կոչուած լեռ-
«նակը ծայրէ 'ի ծայր պատռեր և ցածցեր
«Այս բոլոր պատահարներէն կը յու-
«է։ Ուրիշ բլուր մ'ալ պատռեր և գետա-
«կին մէջ ինկեր է, այնպէս որ գետակին
«ջուրը երկու օրի չափ կարեր է։
«եւս անցած է. բայց սակաւին կըշարու-
«նակէ իր բոլոր աւերածներովը։ Առաջ
«փլատակները փորելով՝ ուտելիք կը հա-
«նէին, այժմ այն ալ չկայ։ Երկրաշարժին
«վնասած տուները ձիւնն ու անձրեւը 'ի
«հիմանց կը փլցնէ։ Ո՜հ, Ս. Հա՛յր, սիրտ
«չդիմանար տեսնելու այն խեղճերը, որք
«փլատակաց վրայ նստած, մին հիւանդ,
«մին նօթի, ուրիշ մը կիսամեռ կըստառա-
«պին։ Ողորմեցէ՛ք, գթացէք այս եղկելի-
«ներուն վրայ, Հայր պատուական, եւ
«Ձեր գութն ու բարեսիրութիւնը շարու-
«նակեցէք։ Մնամ Խ. Ծ.

* * *

Առ այժմ 'ի տեղեկութիւն այսչափ բաւ է։

24 յունվ. 1874
Խարբերդ.

Մնամ անձնուէր սիրելի Ազգիս
Պետրոս Վարդապետ Խարբերդցի

. . . Խմբագիր.

Թէ՛ Մեղուի գիրքին և գնոյն, և թէ՛ տպարանի մասին ինչ ինչ փոփոխութիւններ ընելու եւս է ըլլալով, քանի մը չաբաթ Մեղուն չհրատարակելու ստիպուած ըլլալս Թերթերնուդ միջոցաւ ծանուցանելու շնորհ ընելնիդ կը խնդրեմ։

16 մարտ 1874 Յ. Յ. Պօղոսեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԿԱՅԻՍԻ ՅՈՒԼԻՈ Ի ԿԵՍԱՐՈՒ
ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ
ԳԱՂԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ
Թարգմանութիւն Հ. Արսէնի Կ. Բագրատունւոյ

Կը գտնուի Գալաթիա Սեդրոս խան Մխիթարեանց գրատունը, եւ Կ. Պօլիս Պ. Յ. Մարգարեանի գրատունը

Գին 3 1/2 ֆրանք

ԿՈՐՆԵԼԻՈՍԻ ՏԱԿԻՏՈՍԻ
ԿԵՆՑԱՂ
Յ. ԱԳՐԻԿՈԼԱՅ՝ ԲԱՐՔ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ
Եւ
ՏՐԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՀՌԵՏՈՐԱՑ
Թարգմանեաց Հ. Ար. Ճ.

Կը գտնուի Գալաթիա Սեդրոս խան Մխիթարեանց գրատունը եւ Կ. Պօլիս Պ. Յ. Մարգարեանի գրատունը.

Գին 2 1/2 ֆրանք

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ
ՆՈՐ ՇԱՐ—ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Ա. ՊՐԱԿ ՆՈՒԱՄՅԵԱՑ
Հատոր ԼԲ.

Կը գտնուի Գալաթիա Սեդրոս խան Մխիթարեանց գրատունը եւ Կ. Պօլիս Պ. Յ. Մարգարեանի գրատունը։ Տարեկան գին 10 ֆրանք, Նմանեաց Պրակին գին 3 ֆրանք։

ՊԱՅԾԷՆ ՄԱՐԱԶԱԽՏԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ
ՏԵՏՐ ԻԱ.

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց եւ լրագրավաճառաց քով, Մահմուտ փաշան Թօհաֆճի Պ. Ճանիկի խանութը եւ կամուրջի գլուխ պարաքան։

Գին իւրաքանչիւր տետրակին 40 փարայ։

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ
Ի ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ
Վարչութիւն Յ. Էֆէնտի Վարդովեանի
1874 մարտ. 16 շաբաթ գիշեր ժամ 3
Արտաքոյ կարգի երեկոյթ
Ի ՆՊԱՍՏ
Պ. ՍԵՐՈՎԲԷ ՊԷՆԿԼԵԱՆԻ
ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԾՈՎԱՀԷՆՔ
Մեծահանդէս Թատերգութիւն հինգ արար և վեց պատկեր
(Առաջին անգամ ներկայացեալ փարիզ Կէթէի Թատրոնը)

Թատերգութեանս մեծութեանն ու վսեմութեանը պատճառաւ երեկոյթը միայն մէկ խաղով անցընել յարմար դատուած է։

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

Թատրոնին դրօսարանը մինչև առաւօտ բաց է։

ԻԼԱՆ

Շիրքէթի Խայրիէնին ումումը հիսապլերինէ նէ եօլա ճէրեան իլլէտիկինի պիլմէք արզուսինտէ պուլունան հիսէտարլար՝ հէր նալը կիւնիւ սաաթ ալթըտէն օնա գատար իտարէխանէյէ կէլուպ, խթէտիլլ տէֆթէրլէրի մուայէնէ իյլէմէլէրի Շիրքէթի Խայրիէ խարէսի թարաֆընտան իլան օլունուր։

Ֆի 6 մարտ 1290։

ԻԼԱՆ

Թօփհանէի ամիրէյէ լուզումի օլուպ միւպայեասը դըմիրլետ միւնադասայէ գօնըլան 20000 գըյէ պալամուտըն պէհէր գըյէսի 24 ղրուշ 37 1/2 փարայա օլարագ թալիպի խըզըրինտէ օլուպ, մարտը բուքմնին օն աէքիզինճի փազար էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի իճրա օլունաճաղընտան իխա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն հէմմի մեզքիւրտէ Տօփ Շուրայի ասքերիյէ կէլմէլէրի։

13 մարտ 1874 Պապը Սէրասքէրի

Լաճիվէրտ Լուլի գասթօրը 2250 արշըն. ֆի պէհէր արշընը 79 ղրուշ։

Պիրինճի էնգլոտի Լուլի չուհասը, 500 արշըն. Ֆի պէհէր արշընը 70 ղրուշ։

Գալիգօթ, 10000 արշըն, ֆի պէհէր արշընը 130 փարա։

Պիր սէնէտէ լուզումի օլան տէօքիւլմիւշ պուղտայ, ֆի պէհէր գըյէսի 90 փարա։

Կլիսէրին եաղը, 1200 գըյէ, ֆի պէհէր գըյէսի 19 ղրուշ։

Մէշէ էլէմէ քէօմիւրիւ, 30500 գըյէ. ֆի պէհէր 100 գըյէսի 45 ղրուշ։

Ատի մէշէ քէօմիւրիւ, 30500 գըյէ, ֆի պէհէր 100 գըյէսի 30 ղրուշ։

Ասաքիրի Շահանէ իչին լուզումի օլուպ միւնադասայէ գօնըլան եէտի գալէմ էշեա ֆիաթը միւրադդամէլէրի իլէ թալիպլէրի եօհտէսինտէ օլուպ պունլարտան գասթօր իլէ էնգլոտի չուհանըն մէ Գալիգօթըն դարարը գաթիլէրի մարտը բուքմնին օտուզունճու սալը կիւնիւ մէ պուղտայ իլէ կլիսէրին եաղը մէ քէօմիւրլէրին գարարը գաթիլէրի մահը մէզքիւրըն եիրմինճի չարշամպա կիւնիւ իճրա օլունաճաղընտան, իխա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն զիքր օլունան կիւնլէրտէ Տօփ Շուրայի ասքերիյէ կէլմէլէրի։

12 մարտ 1874 Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի Շահանէ Էլպիսէ անպարընտա միւպայեա օլունաճաք օլան օն պիր լիպրալըք 12000 թօփ Ամէրիքան պէզինին պէհէր թօփու 82 1/2 վէ օն իքի լիպրալըք 8200 թօփ Ամէրիքան պէզինին պէհէր թօփու 90 ղրուշա օլարաք թալիպի եօհտէսինտէ օլուպ, իշպու մարտը բուքմնին օն սէքիզինճի փազար էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն իխա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն հէմմի մեզքիւրտէ Տօփ Շուրայի ասքերիյէ կէլմէլէրի։ Պապը Սէրասքէրի

9 մարտ 1874

ԼԱ ԺԻՐՕՆԴ

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ, ԾՈՎԱՅԻՆ ԵՒ ԱՆՁԱՆՑ ԿՈՏՈՐԱԾԻ ԴԷՄ

Կապահովէ, տուներ, կարասիներ, վաճառատուներ, վաճառքներ և այլն և այլն, մինչև անգամ փայտէ շէնքեր հրդեհի դէմ և անձանց կոտորածի դէմ, չափաւոր գնով և չհաւէտ պայմաններով թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ Վնաս մը պատահած ժամանակ, ստորագրեալն անմիջապէս կը կատարէ ճշդիւ և ուղղութեամբ բոլոր յանձն առած պայմանները։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ համար

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷԶ Ի ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Չինիլի խանին թիւ 15 մասիս խմբագրատունը

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնականները.

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Տէմէեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչով էֆ. Նաճաեան.

ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Թանկերեան.

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ոսկանեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էլմասեան

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա փօթիկեան.

ՎԱՆ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՖՈՔՇԱՆ Մկրտիչ աղա Աչճեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս աղա Բաղբաճեան։

ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ աղա Վարդանեան

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԻԹԻՐՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑ ՓԱՐԻԶԻ

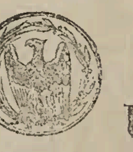

ԱՐԾԱԹԷ ՇՔԱԴՐԱՄ

Է ԿԻՒՅՕ

ԿՈՒՊՐ (ԳԱԹՐԱՆ) ԿԻՒՅՕԻ

ՀԵՂՈՒԿ ԹԱՆՁՐԱՑԵԱԼ

Պ. Կիյօ յաջողեցաւ կուպրին անտանելի դառնութիւնն ու կծուութիւնն անհետացնելու և խիստ դիւրալուծ ընելու։ Այս յաջող գիւտին օգուտ քաղելով կուպրի թանձր հեղուկ մը կը շինէ, որ փոքր քանակութեան մէջ բազում ներգործիչ սկզբունք կը պարունակէ։ Ուստի Կիյօի կուպրը հասարակ կուպրաջուրին ամէն օգուտներն ունի առանց անպատեհութիւններն ունենալու։ Բաւական է սուրճի դգալ մը լցնել գաւաթ մը ջուրի մէջ, և գերազանց կուպրաջուր մը ձեռք կը բերուի առանց անախորժ համի։ Այս կերպով ամէն մարդ կրնայ ինքնին կուպրաջուր շինել պէտք եղած միջոցին, ուզածին չափ թեթև կամ զօրաւոր, որով թէ՛ ժամանակի խնայութիւն, և թէ՛ մախաղբութեան դիւրութիւն կունենայ, և կուպրի անհաճոյ գործածութենէն ալ ազատ կը մնայ։

Կիյօի կուպրը, հարբուխի, թոքատապի հիւանդութեան (պրօնշիթ), հազի և այլ լանջային հիւանդութեանց մէջ ուրիշ ամէն հեղուկ դեղերու տեղն օգտակարապէս կը բանի. համաճարակ հիւանդութեանց ժամանակ ալ քօլերայի, փորլուծութեան, տենդի և ուրիշ այս տեսակ հիւանդութեանց դէմ շատ օգտակար ըլլալը մասնաւորապէս փորձուած է բժիշկներէն։

Վերջապէս մեծ յաջողութեամբ կը գործածուի

ԹՈՔԱՌԱՋԻՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

ԹՈՔԱԽՏԻ

ՀԱՐԲՈՒԽԻ

ՀԱԶԻ

ԿՈՒՐԾՔԻ ԳՐԳՌՈՒԹԵԱՆ

ՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՓԱՄՓՈՒՇՏԻ ԳՐԳՌՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ամենէն առաջ Պրիւսէլի և յետոյ ամէն տեղ եղած փորձերէ հաստատուած է որ կուպրը՝ թոքախտ և թոքառաջից հիւանդութիւն ունեցողներուն խիստ օգտակար է։ Թոքախտը չբժշկեր, բայց հիւանդներուն մեծ սփոփանք և հանգստութիւն կուտայ. ցաւերը հանգստացնել հազը կը դադրեցնէ, և շատ անգամ հիւանդներուն կեանքը կերկնցնէ։ Այսչափը միայն բաւական է հիւանդաց ուշադրութեանն արժանի ընելու այս դեղը։ Բայց պէտք է լաւ հասկնալ, որ այս դեղը մանաւանդ հիւանդութեան նոր սկսած ժամանակը պէտք է գործածել։ Թեթև հարբուխ մը կրնայ թոքառաջից հիւանդութեան փոխուիլ այս պատճառաւ, մէկը հազալ սկսելուն պէս այս դեղը պէտք է առնու, որպէս զի աւելի օգուտ քաղէ։ Կուրծքի տկարութիւն ունեցողներէն շատերը կրծախտ ունենալնին չեն գիտեր և շատ անգամ ինքզինքնին հարբուխ կամ թեթև

թոքառաջք ունեցած կը կարծեն երբոր թոքախտն արդէն սկսած է։

Փարիզի եօթն հիւանդանոցաց, ինչպէս նաև Պրիւքսէլի, Վիէննայի և Լիզպոնի մէջ Կիյօի կուպրով փորձեր եղան և խիստ յաջող ելան։

Ահաւասիկ բժշկական Սքալբէլ լրագրին մէջ Տօքթոր Ֆէսթրարճի բրած դիտողութիւնները.

«Պրիւսէլի մէջ Պ. Տ... 47 տարեկան, եօթն տարիէ 'ի վեր թոքառաջից հիւանդութիւն ունենալով, վերջին ծայր տկարացած էր։ Գեղերէ ձանձրացած ըլլալով, մեծ դժուարութեամբ յանձն առաւ Կիյօի կուպրը փորձել, քանի մ'աւուր մէջ մարսողական զօրութիւնն անթնցաւ, հազը քիչցաւ, և վեց շաբաթ դարմանէ ետև բոլորովին դադրեցաւ. երեք ամսէն ալ կատարելապէս բժշկեցաւ. Պ. Տ.. մինչև հիմա կը գործածէ այս դեղը, և երդում կընէ որ բնաւ չպիտի թողու։

Դարձեալ.

«Պ. Զ.. 45 տարեկան, չորս տարիէ 'ի վեր թոքախտ եղած էր, բերնէն յաճախ և առատ արիւն եկած էր, վերջապէս մահամերձ վիճակի մէջ էր. Կիյօի կուպրը առաւ, և կարծես հրաշք գործեց հիւանդին վրայ։ Տարիէն աւելի է որ կը գործածէ, և հազը գրեթէ բոլորովին դադրած է։ Չեմ ըսեր որ այս դեղը Պ. Զ..ի թոքախտը կատարելապէս պիտի բժշկէ, բայց տարակոյս չկայ որ անոր կեանքը պիտի երկարեցնէ.

»Պէտք է աւելցնել, որ Կիյօի կուպրին գործածութիւնը շատ պարագաներու մէջ ուրիշ բուսական տաք հեղուկներ գործածելու հարկ չթողուր։

Կիյօի կուպրին ամէն մէկ շիշը կրնայ տասներկու լիտրի ջափ կուպրաջուր շինել։

ԱԶԴ

Կիյօի կուպրին շատ ծախուիլն որ իր օգտակար յատկութեանց ապացոյց մ'է, բազմաթիւ նմանողութեանց և խարդախեալ բաղադրութեանց առիթ տուած է, ինչպէս որ բազմաթիւ ճարտար քիմիագործներու քնութիւններէն հասկցուած է։

Զուգելով բարոյական պատասխանատուութիւն մը վերաս բերել, որ ինձ չվերաբերիր, կը յայտնեմ թէ ես մի միայն իմ շինած բաղադրութեանս հարազատութիւնն ու լաւութիւնը կ'երաշխաւորեմ։ Ուստի գնողները պէտք է որ շիշին վրայի կանաչ պիտակին և անոր պարանոցին փաթթուած երիզին վրայ հետևեալ ստորագրութիւնը պահանջեն։

Կը ծախուի Բէրա և Կ. Պոլիս քանզիւք եղբարց, Վէկիլի և Գատասլեանի դեղարանները։

TCHITLI

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

ՉԻԹԼԻԻ

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՄՕՏ

Կայսերական հրամանագրով վարչեալ

Այս հանքային ջուրն Եւրոպայի մէջ գտնուած մի և նոյն կարգի ջրոց ամէնուն հետ կրնայ մրցիլ իւր բուժական յատկութեամբք։

Կը վաճառուի մեծ և փոքր քանակութեամբ՝ Կ. Պոլիս՝ վարձակալ ընկերութեան կեդրոնատեղին Սուլթան Համամ թիւ 11, Կ. Պոլիս Եէնի ճամի փողոց թիւ 16, 18, 20 և 22 Տէլլա Սուտայի դեղարանքն մայրաքաղաքիս ամէն դեղարանները։

ԼԼՕՅԴ ՍՈՒԻՍ — LLOYD SUISSE

ԼՈՅՏ ՍԻՒԻՍ

Ապահովութեան ընկերութիւն ցամաքի ծովու և գետի վրայ ապրանք փոխադրելու վտանգաց դէմ.

Ի ՎԻՆԹԷՐԹԻՒՐ

Կապահովէ վաճառք, դրամ և այլն, ծովու և գետի վրայ Եւրոպական Հելլենական և Օսմանեան շոգենաւներով և առագաստանաւերով և ցամաքի վրայ ալ երկաթուղիներով փոխադրելու վտանգաց դէմ ինչպէս նաև բոլոր այն ամէն կարգ դրկուած լեցուն նամակներ և ծրարներ։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ

Ընդհանուր Գործակալ

ՀԷՐՄԱՆ ՀԷԼՊԻՆԿ

Իզմիրի

Գործակալ

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԲԷՔՄԷԶ

Ի Պահճէ գաբու

ՁԳՈՒՇԱՑԷՔ ԳՈՂԵՐԷՆ

Ամենէն վնասակար գողերը՝ պատուաւոր վաճառականաց ստորագրութիւնն ու նշանը խարդախողներն են։ Շատ անգամ դէշ ու առողջութեան վնասակար բաղադրութիւններ կը ծախեն հնարողներուն նշաններովը և անոնց բուն վաճառքին անունն ու համբաւը կը կապեն։

Ռօժէի մաքրողական փոշին, որ Փարիզի բժշկական Ակադեմիային հաւանութիւնն առած է, շատ վաճառականներուն պատճառաւ ամենէն շատ կը խարդախուի։

Ուստի գնողները չխաբուելու համար շիշերուն պատիտակը փոխելու հարկ եղաւ։

Այսուհետև բուն Ռօժէի փոշի պէտք է ճանչել այն շիշերը՝ որոց ծայրերը՝ ներկայ կնիքը կը գտնուի չորս գունով։

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

Հաւանութիւն առած Գաղղիոյ, Պելճիոյ, Ռուսիոյ և Բաւարիոյ մէջ և Տօքթոր Ժիրօ ար Սէն—Ժերվէի ստորագրութեամբ վաւերացած։

Արիւնը մաքրող դեղերուն մէջ այս շիրուպը միշտ առաջին տեղը բռնած է, թէ իւր ազդուութեամբը որ 25 տարիէ 'ի վեր փորձով հաստատուած է, և թէ իւր միայն բուսական բաղադրութեամբը։ Հիմնովին կբուժէ, առանց սնդիկի, մորթի հիւանդութիւնները, որփին, խոցը և ծննդաբերութենէ ու չափահասութենէ պատճառեալ հիւանդութիւնները, նմանապէս և մանաւանդ թէ նոր և թէ հին տարափոխիկ հիւանդութիւնները՝ որք քօբահիւսի անդիկով, և իօտիւր տը բօթասիոմով են բուժիր։

Կը ծախուի Փարիզ Րիշէր փողոց 12, և Կ. Պոլիս Եէնի ճամի փողոց թիւ 16, 18, 20, Տէլլա Սուտայի, Պ. Ծաննի, Օհանեանի, Վէկիլի, Զօղանեցւոյ, Քասապեանի և Ալէքեանի դեղարանները։